

116-003

รัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๐ ในประเทศไทย

นายเฉลิม มลิลลา

วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคาบหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๘

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

008426

I154488bb

" THE 1957 COUP D' ETAT " OF THAILAND

Mr. Chalerm Malila

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Art

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1975

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมาน งามใจ

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....
.....บัณฑิตวิทยาลัย
.....ประธานกรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

อาจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช
รองศาสตราจารย์ ชิตินา พิทักษ์ไพรวรรณ

บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อธิการบดีบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   รัฐประหาร พ.ศ.๒๕๐๐ ในประเทศไทย
ชื่อ   นายเฉลิม มลิลลา   แผนกวิชา   ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา   ๒๕๑๓

บทคัดย่อ

จุดเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของไทยเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๕ ทำให้เกิดนักการเมืองกลุ่มหนึ่งที่เรียกตนเองว่าคณะราษฎร ซึ่งพยายามอ้างอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นสาเหตุในการทำปฏิวัติ เพื่อยึดอำนาจปกครองประเทศจากพระมหากษัตริย์ ซึ่งปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่แทนที่จะมอบอำนาจให้กับประชาชนดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย กลับหวงแหนเอาไว้ และในที่สุดก็เกิดการแย่งชิงอำนาจในระหว่างกลุ่มของตนเอง เนื่องจากมีข้อขัดแย้งทั้งทางการเมืองและการขัดผลประโยชน์ในกันและกัน จึงนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกัน ค่ำล้าง และพยายามสร้างเสถียรภาพทางการเมืองโดยหลักการใช้กำลังอำนาจ มีการสร้างรัฐธรรมนูญในรูปแบบที่จะเป็นประโยชน์แก่คนและกลุ่ม ที่สำคัญคือมีการดำเนินการจัดและกวาดล้างศัตรูทางการเมืองที่ต่างความคิดด้วยความรุนแรง เป็นผลให้เกิดปฏิบัติการตอบโต้ทางการเมืองจากบุคคลกลุ่มอื่น ค่ำล้างและอำนาจเช่นกันแต่ไม่สำเร็จ เมื่อผสมผสานเข้ากับการปกครองประเทศที่ขาดประสิทธิภาพและความรับผิดชอบในปัญหาที่สำคัญบางประการ รวมทั้งไม่นำพาต่อเสียงเรียกร้องคัดค้านของประชาชน จนเกิดสภาพที่เป็นความระส่ำระสายทางการเมืองปรากฏอยู่โดยทั่วไป และเมื่อถึงจุดสุกงอมทางการเมือง ประกอบเข้ากับวาระสุดท้ายของการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง และการต้องป้องกันตนเองของผู้นำฝ่ายทหารและบุคคลสำคัญๆของคณะทหาร รวมทั้งผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของบุคคลดังกล่าว ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองอย่างเด่นชัดในเวลานั้นมาถึง จึงนำไปสู่การเกิดรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ โดยคณะทหาร

จากรูปการณ์ทางการเมืองในระยะแรก ผู้นำของคณะทหารปฏิเสธการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสุโขตทางการเมือง คือการเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะมีความลังเลใจ และหรือยังไม่แน่ใจในปัจจัยและสภาพการณ์ทางการเมือง รวมทั้งความปรารถนาอันแท้จริงภายในใจตนเองในเวลานั้น ต่อภายหลังเมื่อได้ตระหนักว่าภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ได้รับแบบอย่างและยึดตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบเดียวกับที่ใช้อยู่ในประเทศตะวันตกนั้น รัฐบาลทหารไม่สามารถที่จะดำเนินการปกครองให้อยู่ในภาวะราบรื่นดังใจหมายได้ อันเนื่องจากระบบพรรคการเมืองและรัฐสภาเป็นอุปสรรคกีดขวางอยู่ ดังนั้นความยุ่งยากทางการเมืองจึงหาได้สิ้นสุดลงไม่ จำเป็นที่คณะทหารจะต้อง

ก่อนการปฏิวัติปีค่านาจอีกครั้ง โดยอ้างเอาการคุกคามของคอมมิวนิสต์ และความร่วมมือของรัฐบาลทหารที่ปกครองประเทศอยู่ก่อนหน้านั้น เป็นความชอบธรรมในการเข้าครองอำนาจและสามารถทำสำเร็จได้โดยง่าย ทั้งนี้เป็นไปภายหลังจากที่ผู้นำทางทหารต้องประสบกับการไม่ต้อนรับของประชาชน ซึ่งแสดงออกโดยการเลือกตั้งครั้งใหม่เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ดังนั้นการปฏิวัติเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ จึงเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวของการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๐ และสิ่งที่ตามมาก็คือ การพัฒนาประชาธิปไตยซึ่งต้องประสบอุปสรรคระลอกหลายครั้งแล้วให้ต้องหยุดอยู่กับที่เพื่อคอยโอกาสตั้งต้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ด้วยคำสั่งของคณะปฏิวัติให้เลิกพรรคการเมือง เลิกสหบาลกรรมกร ห้ามชุมนุมทางการเมืองเกินกว่า ๕ คน และรวมทั้งประกาศเลิกใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๘๕ และยุบสภาวิวัฒนาการทางการเมืองหลังจากนั้นจึงเป็นไปในลักษณะที่ผู้นำประเทศฝ่ายทหาร ให้ความสำคัญต่อระบบพัฒนาทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยน้อยกว่าการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งความจริงข้อนี้จะเห็นได้จากการที่รัฐบาลทหารกำหนดให้มีแผนพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจและสังคม แต่หาได้มีแผนพัฒนาทางการเมืองเพื่อให้สอดคล้องและเป็นฐานรองรับอนาคตทางการเมือง ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งขณะนั้นกำลังร่างอยู่ไม่ ดังนั้นสภาพการณ์ทางการเมืองของไทยจึงกลับไปสู่ยุคคือ "กำลังอำนาจ" เป็นสำคัญ เพื่อให้รัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมือง และพร้อมกันนั้นก็หาลู่ทางครองอำนาจเป็นรัฐบาลให้นานที่สุด สะดวกที่สุดซึ่งไม่ใช่โดยการเลือกตั้ง ขณะเดียวกันก็มีการสืบต่ออำนาจกันในระหว่างกลุ่มการเมืองของตน และถึงกับมีความพยายามที่จะสร้าง "ทายาททางการเมือง" เพื่อให้สามารถรับช่วงอำนาจต่อไปอย่างเห็นได้ชัด จนกระทั่งปฏิกิริยาของประชาชนได้เกิดขึ้นภายใต้การริเริ่มและนำโดยนิสิตนักศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยและบุคคลหลายฝ่าย อันเนื่องมาจากเห็นภาวะความระส่ำระสายทางการเมืองต่อไปไม่ไหว วิกฤติการณ์ทางการเมืองที่เรียกว่า "วิกฤติการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖" จึงได้เกิดขึ้น ซึ่งแม้จะมีผลเสียหายทางวัตถุ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นกาเปิดโอกาสให้กับการตั้งต้นของระบบพัฒนาทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า "รัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๐" นั่นเอง ที่เป็นปัจจัยและจุดเริ่มต้นก่อให้เกิดวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นลำดับๆมา จนถึงเหตุการณ์ทางการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

Thesis Title " The 1957 Coup D' Etat " of Thailand.
Name Mr. Chalerm Malila Department History
Academic Year 1974

ABSTRACT

In June 1932, a group of military and civilian officials called "The People 'Party" overthrew the age - old absolute monarchy and professed to install a new democratic system of government. But instead of granting a full - fledged representative government, the People ' Party reserved certain privileges for its group through some constitutional provisions. Internal conflicts and personal rivalries within the Party led to political surges and resulted in violent reactions from the other side. From 1932 to 1957, Thai politics was instable as shown by the occurrence of thrice coups d' e'tat and numerous changes in the constitutional law of the country.

Political conflicts basically evolved around a small military - civilian clique which finally ended in the coup of September 1957 when Field Marshal Sarit Thanarat seized power from Field Marshal Pibul Songkram - one of the 1932 Promoters.

In the first stage of the successful coup d' e'tat, the military leaders were reluctant to take the highest political office i.e. The Prime Ministership as there was a grave doubt about winning formal recognition from the foreign countries for their government. However, after giving parliamentary politics a trial which did not dovetail with the desire of the military leaders, the military clique chose to abolish parliamentary government and took power into their own hands.

The emergence of military rule resulted in the end of party politics, activities of trade unions and, above all, the 1932 Constitutional

(as amended in 1952) as well as the abolition of the popularly elected Parliament; the process of democratization was, therefore, disrupted. The military government was not inclined to promote political development, it gave priority to economic planning and was of the opinion that economic progress would automatically lead to political maturity. Hence, the political situation in Thailand was characterized by "might is right" rule rather than government by consent. The military's first and foremost aim was to stabilize its power. After 15 years of the military rule in the opinion of some political observers, the administration of Thailand was so corrupted that a mass movement of October 1973 caused the downfall of the military and gave birth to democratic rule once again.

The coup of September 1957 constituted a landmark which led to further political changes in Thailand.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ นับได้ว่าเป็นความสำคัญต่อประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และที่เห็นได้อย่างเด่นชัดก็คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Political Change) กล่าวคือ ทำให้คำว่าประชาธิปไตย รวมทั้งรูปแบบการปกครองมีความหมายขึ้น และที่สำคัญก็คือประชาชนเห็นความสำคัญและให้ความสนใจทางการเมืองมากกว่าที่เคยเป็นมา ทั้งนี้เราจะต้องไม่ลืมว่า ผู้ที่นำความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มาสู่คนไทยทั้งชาติก็คือกลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา ครูอาจารย์ และประชาชน อันเนื่องด้วยมีความสำนึกทางการเมือง (Political consciousness) และโดยการสนับสนุนของประชาชนทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก เกือบล้านคน รวมทั้งจากกลุ่มทหารที่ตระหนกในหน้าที่มีความรักชาติ และได้กล้าแสดงความเสียสละแม้ชีวิตก็ยอม ในการแสดงบทบาทในเวลาวิกฤติการณ์ที่สุดของเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

จากบทบาทอันเสียสละและยอมแล้วซึ่งชีวิตเป็น "ชาติพลี" อันหาว่าหาญของกลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชน นี้เองที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เขียนเกิดความสนใจใคร่ที่จะได้ทราบถึงภูมิหลังทางการเมืองเกี่ยวกับที่มา วิวัฒนาการ และรวมทั้งบทบาทของนิสิตนักศึกษา จึงได้ให้ความสำคัญ และลงมือรวบรวมหลักฐาน (Sources) โดยวิธีวิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เท่าที่พอจะหาได้ในเวลาอันจำกัดยิ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อจะวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ จึงได้พบว่าในปีพุทธศักราช ๒๕๐๐ นิสิตนักศึกษา และประชาชนได้เคยแสดงบทบาททางการเมืองอย่างเห็นได้ชัดแม้จะไม่ยิ่งใหญ่เท่าครั้งนี้มาก่อนแล้วในครั้งนั้น โดยมีเหตุการณ์การเลือกตั้งสภปรกเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นมูลเหตุจูงใจ และจากที่ได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย แล้วพบว่า การเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองของไทยที่เรียกว่า " รัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๐ " เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ นั้นมีค่าควรแก่การศึกษาสาเหตุ ตลอดจนวิเคราะห์เพื่อสรุปหาความหมายและความสำคัญ และที่เห็นเด่นชัดที่สุดก็คือ ถือได้ว่าเป็นจุดกลางระหว่างเหตุการณ์ที่สำคัญ ๒ เหตุการณ์ คือการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมีความมุ่งหมายตามอุดมการณ์ (Ideology) เพื่อให้ชาติเป็นประชาธิปไตย แต่ภายหลังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหลาย

อย่างไม่อาจเป็นไปได้ และครบเท่าถึงวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖ จึงได้เกิดเหตุการณ์สำคัญอันนำไปสู่ "อุดมการณ์เพื่อความเป็นประชาธิปไตย" ตามความมุ่งหมายที่ได้ร่างไว้เมื่อ ๔๐ ปีเศษมาแล้ว

ในการเขียนเรื่องนี้ผู้เขียนได้อาศัยเอกสารเป็นจำนวนมาก ดังที่ไต่ถามกล่าวไว้ในบรรณานุกรม และรวมทั้ง โดยการสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัย นักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ ทานูญ และนักรัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ และ NIDA ซึ่งทั้งหมดได้ก่อประโยชน์ให้เป็นอย่างมากที่ทำให้ "รัฐประหาร พ.ศ.๒๕๐๐" ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่กระนั้นผู้เขียนก็ยังไม่วางใจ ควรมีข้อจำกัดหลายประการตั้งแต่เรื่อง เวลาที่จะคนควาและเวลาที่จะเขียน ประการสำคัญก็คือ การขาดแคลนเอกสารซึ่งผู้เขียนแน่ใจว่ายังมีเอกสารอีกจำนวนมากที่ผู้เขียนยังไม่ได้พบและนำมาวิจัย กับได้ประสออุปสรรคที่ช่วงเวลาแห่งการทำวิจัยในครั้งนั้นบังเอิญไปพ้องตองกันกับสมัยแห่งการเลือกตั้งครั้งสำคัญ ซึ่งมีขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๑๔ เป็นเหตุให้ไม่สามารถสัมภาษณ์บุคคลหลายฝ่ายเต็มตามโครงการได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็คาดหวังว่า ข้อเท็จจริง แนวความคิดเห็น และรายละเอียดที่ไต่จากการคนควาและวิจัยในครั้งนั้นคงจะเป็นประโยชน์ให้ผู้นสนใจเหตุการณ์ทางการเมืองของไทยได้ใช้เป็นแกนกลางเชื่อมโยงศึกษาถึงวิวัฒนาการนับตั้งแต่ "ปฏิวัติ ๒๔๗๕" ซึ่งคุณเกียรติชัย พงษ์พานิชย์ ได้เขียนไว้แล้ว และ "รัฐประหาร ๒๕๐๐" นี้ ต่อไปก็คือ "วิกฤติการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๖" ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อวงการประวัติศาสตร์อย่างตามสมควร

สิ่งสำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความเรียบร้อย ก็ด้วยความสามารถเป็นอย่างสูงยิ่งของท่านรองศาสตราจารย์ ชิตินา พิทักษ์ไพรวรรณ และท่านอาจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำข้อคิดเห็น และแนวความคิดในทางการเมืองอย่างกว้างขวางหลายประการ อันนับได้ว่ามีประโยชน์และมีค่าอย่างหาอาจประมาณได้ กับได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจแกเพื่อความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของงานการวิจัยนี้ด้วยตั้งแต่ต้น ตลอดจนท่าน ดร.อภิรมย์ ณ นคร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้บังคับบัญชาของผู้เขียน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการวางโครงการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งได้กรุณาอนุมัติและสนับสนุนให้ได้มีโอกาสทำการศึกษาและวิจัยทางประวัติศาสตร์การเมือง เพื่อเขียนเป็นวิทยานิพนธ์อย่างเต็มที่

ที่จะลืมเสียมิได้ก็คือคณาจารย์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านศาสตราจารย์ รอง ศยามานนท์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี คุณ
 หัวหน้าแผนกวิชาประวัติศาสตร์ ท่านรองศาสตราจารย์ วิชาสว่างศ์ พงศ์บุตร และคณาจารย์คณะ
 รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยา-
 ลัยธรรมศาสตร์ ตลอดจนคณาจารย์คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้
 กรุณาช่วยเหลือให้ความรู้และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งก็คือ "คณะบุคคลที่ได้
 กรุณาให้สัมภาษณ์" ซึ่งประกอบด้วย อธิบดี และนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพบก กองทัพเรือ นักการ-
 เมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฯพณฯ ศวสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อธิบดีนายกรัฐมนตรี
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดต่าง ๆ นักหนังสือพิมพ์ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ อาจารย์มหาวิทยาลัย
 และบุคคลรวมสมัยท่านอื่น ๆ

และขอขอบคุณ คุณชมพู เหมวิภาต แห่งโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง
 คุณธวัช สมกะเน แห่งโรงพยาบาลศิริราชและพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ช่วยเหลือในคาน
 การพิมพ์และโรเนียว ซึ่งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยภายในเวลาอันสั้นและรีบด่วนอย่างยิ่ง

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณหลวงนิติเชตต์ปรีชา นางสวัสดิ์ศิริวิทยารักษ์
 และคุณอรุณี มลิลดา ที่ได้ให้การสนับสนุนและอุปการะให้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาด้วยดีโดยตลอด
 ขอขอบคุณ คุณลลิตา มลิลดา คุณอาภรณ์ มลิลดา และคุณวนิดา ทองคำสุข. ที่ได้ช่วยเหลือให้กำลังใจ
 และจัดหาเอกสารเพื่อการค้นคว้ามาตั้งแต่ต้นใจ ณ ้น

ศูนย์วิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำนำ	จ
บทที่	
บทนำ	๑
๑. วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ของไทย	๗
ความหมายของ "การปฏิวัติ" และ "รัฐประหาร"	๘
การเกิดปฏิวัติ รัฐประหาร และกบฏในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๑๗	๑๑
แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวิกฤติการณ์ทางการเมือง ครั้งสำคัญ ๆ ของไทย	๒๐
การปฏิวัติ พ.ศ.๒๔๗๕ และผลสะท้อนทางการเมือง	๒๒
รัฐประหาร พ.ศ.๒๔๙๐ และผลสะท้อนทางการเมือง	๓๒
สภาพและความเป็นไปทางการเมืองภายใต้รัฐประหาร พ.ศ.๒๔๙๐ รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์	๔๑
รัฐประหาร ๒ เมษายน พ.ศ.๒๔๙๑	๔๕
การเกิดกบฏ	
๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๔๙๑	๕๑
๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๙๒	๕๔
๒๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๙๔	๕๗
รัฐประหาร ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๙๔	๖๒
๒. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายใต้หลังรัฐประหาร พ.ศ.๒๔๙๔	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม
 พุทธศักราช ๒๕๕๕..... ๖๘

สภาพการณ์ทางการเมืองในระยะแรกภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ... ๘๑

การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการประกาศใช้
 พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ๘๕

๓. การเมืองก่อนหน้ารัฐประหาร พ.ศ.๒๕๐๐

การเลือกตั้ง ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๐๐ ..... ๘๘

ผลสะท้อนทางการเมืองของการเลือกตั้ง

    ปฏิกริยาของนิสิตนักศึกษาและประชาชนภายหลังการเลือกตั้ง. ๑๑๑

    บทบาทของพรรคการเมืองฝ่ายค้านภายหลังการเลือกตั้ง ... ๑๒๒

    สรุปผลสะท้อน ๑๒๗

การแตกแยกภายในพรรคเสรีมนังคศิลาเป็นสาเหตุนำไปสู่
 การเกิดรัฐประหาร

    การขัดแย้งระหว่างจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับ
     พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ๑๓๒

    ความคลั่งแค้นใจในตัวจอมพลสฤษดิ์ของฝ่ายรัฐบาล ๑๓๘

    การตั้งพรรคสหภูมิ ๑๔๑

    การยื่นข้อขอเปิดอภิปรายทั่วไปรัฐบาลของ
     กลุ่มพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ๑๔๓

    คำสั่งของนายกรัฐมนตรีให้รัฐมนตรีถอนตัวออกจาก
     การเกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้า ๑๔๖

    ปฏิกริยาโต้ตอบรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ และ
     คณะทหารกลุ่มใหม่ ๑๔๗

    ความล้มเหลวของการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับคณะทหาร .. ๑๕๑

    การเปิดอภิปรายทั่วไปรัฐบาลของกลุ่ม ส.ส.พรรคฝ่ายค้าน ๑๕๔

    ประชามติ ๑๖๑

๔.	การเกิดรัฐประหาร ๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๐	
	การยื่นคำขาดของคณะทหารให้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม	
	ลาออก	๑๓๐
	การตัดสินใจขั้นสุดท้ายของฝ่ายรัฐบาลและคณะทหาร	๑๓๓
	วิกฤติการณ์ทางการเมืองและการเกิดรัฐประหาร	๑๓๘
	การเนรเทศพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์	๑๔๕
	การเดินทางออกนอกประเทศของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๔๘
	ประกาศเรื่องการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๑๔๙
	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กล่าวคำปราศรัยอำลาประชาชน	๑๕๑
๕.	สาเหตุของการเกิดรัฐประหาร	๑๕๓
๖.	การเมืองและผลสะท้อนภายหลังรัฐประหาร	
	การเมืองภายหลังรัฐประหาร	๒๐๔
	ผลสะท้อนทางการเมืองภายหลังรัฐประหาร	๒๒๓
๗.	วิเคราะห์ปัญหาและแง่คิดบางประการเกี่ยวกับรัฐประหาร พ.ศ.๒๕๐๐ -	
	ความสำคัญของรัฐประหาร พ.ศ.๒๕๐๐	๒๓๔
	รัฐประหาร ๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๐๐ เป็นทางออกทางเดียว	
	สำหรับวิกฤติการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น	๒๓๘
	นิสิตนักศึกษา - พลังการเบี่ยงใหม่	๒๔๑
	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และการตัดสินใจภายหลังการเลือกตั้ง	
	๑๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๐๐	๒๔๓
	คณะทหารกลายเป็นองค์กรอิทธิพลทางการเมืองต่อไป	๒๔๖
	การเล่นการเมืองแบบใหม่ - ลมสภา	๒๔๗
	ภัยทางหนึ่งของประชาธิปไตยไทยคือ การปฏิวัติรัฐประหาร	๒๔๘
๘.	ข้อเสนอแนวความคิดบางประการเกี่ยวกับเหตุการณ์ และปัจจัยซึ่งจะนำไปสู่การเกิดปฏิวัติรัฐประหาร หรือกบฏในประเทศไทย	
	มูลเหตุของการเกิดการปฏิวัติ รัฐประหาร หรือกบฏโดยทั่ว ๆ ไป.	๒๕๒

มूलเหตุของการเกิดปฏิวัติ รัฐประหาร และกบฏในประเทศไทย... แนวความคิดเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมือง หรือปัจจัย บางประการที่นำไปสู่การเกิดปฏิวัติ รัฐประหาร หรือกบฏ ในประเทศไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ..... ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข หรือเพื่อคลี่คลายวิกฤติการณ์ทาง - การเมืองเป็นบางประการ ..... บทสรุป ..... ภาคผนวก ..... บรรณานุกรม	๒๕๖ ๒๖๑ ๒๖๕ ๒๖๕ ๒๗๕ ๓๓๘
--	--

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย